

III EDICIÓ CERTAMEN DE RELATS

BEA
TRIU
CIV
ERA

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
IGUALTAT I POLÍTQUES DE GÈNERE I LGTBI

Depòsit legal

V293-2018

© Dels textos, les autores i autors

València 2019

© Ajuntament de València

València 2019

Disseny

Yogur de Fresa / yogurdefresa.com

Presentació	004
III Edició Certamen de Relats Beatriu Civera	006
Ressenya biogràfica Empar-Beatriu Civera	010
Bibliografia Beatriu Civera	012
 III Edició Certamen de Relats Beatriu Civera	
Primer premi / Bèlit / Natxo Fuentes Llopico	016
Segon premi / La balança / Fàtima Barceló Rico	022
Tercer premi / Sabbath / Sonia Pastor Valls	030
Estimada Alicia / Salut Alcover Bendicho	036
Tot és possible / Carmen Serrano Soler	040
La casa / Ana Sánchez Anguix	046
La pianista entre el bestiar / Paula Ferrer i Molina	052
233 segons / Quelo Romero i Martínez	058
Parracs / Susana Gisbert Grifo	062
Afrodita en la trastienda / Amparo Romero Ranz	066
Un home amb una maleta / Pepa Juan Ariño	070
El somni d'Agnés / Rafael Roca Ricart	078
Ella ja ha guanyat / Anna Boluda Gisbert	084
Desde el cenit / Susi Bonilla Hernández	090
Autobiografia / Roser Penalva Martínez	094

Presentació publicació

III Edició del Certamen de Relats Beatriu Civera

La III Edició del Certamen de Relats que promou la Regidoria d'Igualtat, Polítiques de Gènere i LGTBI, continua el seu creixement amb l'objectiu de convertir-se en un referent en la seua modalitat, tant a la nostra ciutat com a tot l'àmbit valencià.

El Certamen duu el nom de l'escriptora valenciana Beatriu Civera, com a homenatge i per a valorar les nostres veus literàries femenines i la lluita d'una periodista i escriptora que, malgrat les dificultats de l'època que li va tocar viure, va fer-se un lloc dins d'un món d'homes.

Un Certamen ple d'històries amb les temàtiques i els estils més diversos i amb només el requisit de que estiguen habitades per personatges que es troben més enllà dels rols i els estereotips assignats històricament als homes i a les dones, descriure situacions que fugen dels prejudicis, etiquetes o discriminacions en funció del sexe o les relacions afectives en peu d'igualtat.

El llibret que teniu a les mans, resultat de la III Edició del Certamen de Relats Beatriu Civera, és una publicació plena de vida, de sentiments i d'històries de protagonistes femenines que no ens deixen indiferents.

Enguany ens han honrat en formar part del jurat del certamen persones de la vàlua d'Imma López Pavia, Marta R. Sobrecueva, David Coronado Verdeguer i Carlos Navarro Marzal.

Moltíssimes gràcies per la vostra disposició i estimable feina.

I, com no, cal donar l'enhorabona a Natxo Fuentes Llopico, Fàtima Barceló Rico i Sonia Pastor Valls pels vostres relats premiats, el vostre talent i sensibilitat, així com a les dotze autores i autors dels relats seleccionats.

Moltes gràcies, en definitiva, a totes les persones participants pel vostre afany per imaginar i espentar una igualtat cada vegada més present.

Volem que gaudiu amb la lectura d'estes històries i us convidem a participar en la quarta edició.

València, octubre de 2019

Lucía Beamud Villanueva

Regidora d'Igualtat, Polítiques de Gènere i LGTBI de l'Ajuntament de València

III Edició del Certamen de Relats Beatriu Civera

Convocat per la Regidoria d'Igualtat i Polítiques de Gènere i LGTBI de l'Ajuntament de València

El jurat, presidit per la Regidora d'Igualtat, Polítiques de Gènere i LGTBI de l'Ajuntament de València, Lucía Beamud Villanueva, ha estat compost enguany per:

Imma López Pavia (Llanera de Ranes, 1962).

És filòloga de formació i professora de llengua i literatura catalanes, a la ciutat de València.

S'ha donat a conèixer com a poeta en antologies com *Màtria* (2013) i *Mare Omnium* (2015). Va ser guardonada amb el Premi Ciutat d'Alcoi 2015 amb *Santuaris*, el seu primer recull de poemes en solitari.

Continua el seu recorregut amb *Text-ures*, Premi Vila de Benissa 2017. I aquest 2019 ha rebut el premi Teodor Llorente de poesia de la Poble de Vallbona amb *Solsticis*, d'aquesta manera consolida la seua veu poètica.

Carlos Navarro Marzal (València, 1961)

És llicenciat en Filologia Hispànica per la Universitat de València. A més de poeta, és professor de literatura, crític literari i traductor.

Va publicar *El último de la fiesta*, el seu primer poemari, en 1987 i quatre anys més tard, *La vida de frontera*. Per la seua obra *Metales pesados* (2001), va obtindre dos importants reconeixements literaris: el Premi Nacional de la Crítica i el Nacional de Literatura.

L'any 2003 va obtindre el Premi Antonio Machado de Poesia i en 2004 el XVI Premi Internacional de Poesia Fundació Loewe per la seua obra *Fuera de mí*. Ha debutat en la narrativa amb la novel·la *Los reinos de la casualidad*.

És també traductor del català de l'obra de Màrius Torres, Miquel de Palol, etc.

David Coronado Verdeguer (València, 1970)

Actualment presideix l'associació de memòria històrica "Associació Stanbrook".

L'any 2008 va debutar en el món literari amb *Sexo, mentiras y otros cuentos*, una recopilació de contes que va editar sota el segell de Bubok.

L'any 2016 va publicar *La Calderona* una novel·la històrica que transcorre al Madrid del segle XVII. El mateix any també ha sigut coautor de l'assaig: *Operació Stanbrook*. Totes dues obres publicades sota el segell de L'Eixam.

Marta R. Sobrecueva (València)

Àlies Martaerre, coneguda per la seua concreció i pel seu estil peculiar, irònic i implícitament crític amb el seu temps.

Poeta nascuda en els setanta a València. Ha publicat amb Ediciones Amargord els poemaris *El libro melón* (2011), *Missisepia* (2013) i *Galerías* (2017). També ha col·laborat amb revistes com *La hamaca de Iona*, *El casco*, *Oxxo*, *El inconformista*, *Canibaaal*, *La más bella* i *BÖWÖ*.

Regenta un blog de poesia des de 2009, *De la poesía y otras disciplinas en palabras*. Ha participat en recitals i accions artístiques per tot el país, com Vociferio, Agosto clandestino (Logroño), Intramurs, etc.; recentment en MIAU de Fanzara (Castelló) i en La Muga Caula de les Escaules (Girona).

Reunit el jurat el 23 de juliol de 2019, aprova lliurar els tres primers premis, amb les quanties establides en un primer premi de 1.500 €, un segon de 750 € i un tercer de 500 €, als relats següents:

- 1r. premi: «*Bèlit*», de Natxo Fuentes Llopico.
- 2n. premi: «*La balança*», de Fàtima Barceló Rico.
- 3r. premi: «*Sabbath*», de Sonia Pastor Valls.

El jurat acorda publicar tant els relats premiats com els dotze amb major puntuació, que són:

«*Estimada Alicia*», de Salut Alcover Bendicho; «*Tot és possible*», de Carmen Serrano Soler; «*La casa*», de Ana Sánchez Anguix; «*La pianista entre el bestiar*», de Paula Ferrer i Molina; «*233 segons*», de Quelo Romero i Martínez; «*Parracs*», de Susana Gisbert Grifo; «*Afrodita en la trastienda*», de Amparo Romero Ranz; «*Un home amb una maleta*», de Pepa Juan Ariño; «*El somni d'Agnés*», de Rafael Roca Ricart; «*Ella ja ha guanyat*», de Anna Boluda Gisbert; «*Desde el cenit*», de Susi Bonilla Hernández i «*Autobiografía*», de Roser Penalva Martínez.

En total s'han presentat cinquanta-cinc relats al certamen, dels quals vint estan escrits en valencià i trenta-cinc en castellà. El percentatge de participació de dones escriptores ha sigut del huitanta per cent i un vint per cent, d'homes.

Ressenya biogràfica
Empar-Beatriu Martínez Civera
(Beatriu Civera)

Empar-Beatriu Martínez Civera (29 abril de 1914-18 juliol de 1995), més coneguda pel seu nom literari de **Beatriu Civera**, nasqué a València, al carrer de les Monges, i fou novel·lista.

Treballà de modista fins que en els anys de la República, l'empresa tancà, i aleshores començà a col·laborar en el diari republicà i d'esquerres *La Voz Valenciana* fins a l'any trenta-nou, amb articles en valencià.

Durant la guerra va iniciar una breu carrera periodística que va ser truncada per la victòria franquista. L'any 1945 es casà amb Josep Guillamon. Durant un breu període de temps (provocat per la repressió de la dictadura franquista) reprengué les seues activitats com a modista al carrer de les Comèdies. Aviat, però, tornà a col·laborar, en el setmanari *Pensat i fet* i ja no abandonà la seua tasca periodística (*Sicània, El Temps...*), que compaginà amb la creació literària.

Fou una de les poques veus literàries que es va decantar per la novel·la al País Valencià de postguerra.

Durant els anys 1954 i 1955 va seguir els cursos de gramàtica valenciana de Lo Rat Penat, i el 1956 i 1957 va assistir als cursos que donà Manuel Sanchis Guarner a la Universitat de València, amb els quals obtingué el certificat de suficiència per ensenyar llengua a les escoles.

És autora de quatre novel·les, de les quals tan sols dos van ser publicades: *Entre el cel i la terra* (1956) i *Una dona com una altra* (1961) –exploren el vessant fulletonesc de la novel·la melodramàtica i de la novel·la rosa o sentimental.

El 1959 va obtindre la placa a la millor novel·la o conjunt de contes dels Jocs Florals de Lo Rat Penat. També va publicar contes, en col·laboració amb revistes valencianes, com ara *Sicània* o *Pensat i fet*. L'any 1975 va guanyar el premi Víctor Català amb *Vides alienes*.

A partir de la dècada de 1960 va compaginar la seua tasca literària amb el treball de caràcter periodístic. Va ser secretària general de Lo Rat Penat

Bibliografia
Beatriu Civera

Narrativa breu

Fantasies
Sicània, València

El senyor Octavi
Sicània, València

El rossinyol i el teuladí
Sicània, València

Simonet el revolucionari
Sicània, València

Autonomies
Barcelona, 1958

Un pobre home?
1959

L'encís del cel•luloide
Sicània, València, 1961

Tan sols una mentida
Sicània, València, 1961

Vides alienes
Selecta, Barcelona, 1975

Confidencial
Gregal, València, 1985

Una veu que clama en el desert
Gregal, València, 1985

Novel·la

Entre el cel i la terra
València, Sicània, 1956

Una dona com una altra
València, Sicània, 1961

Relats premiats
Beatriu Civera

BC014

Primer premi 2019**Títol → Bèlit****Autor → Natxo Fuentes Llopico**

M'agrada quedar-me al terrat després d'ajudar la mare a estendre els llençols blancs. Formen corredors lleugers i habitacions immaculades on sóc exploradora d'un món imaginari, com un llenç blanc on poder crear sense límits. Malgrat això tinc prohibit estar-hi. Emilia, no jugues a soles al terrat. Embrutes la roba. Baixa a jugar a la fresca amb les veïnetes. Però no puc deixar d'explorar el laberint de teles més enllà dels remordiments. El plaer de botar-me una prohibició és temptador quan la llum del finestral trenca i crea les ombres de figures imaginàries que voletegen al meu costat quan s'alça llevant.

Cada setmana acompanye la mare a fer la bugada. Hem de travessar tres carrers i un gran solar per arribar al llavador. Per cap concepte he d'eixir del camí. Fa uns mesos va aparèixer una xiqueta ofegada a la sèquia que creua l'àrid terreny. La roba esgarrada i tacada de sang. Tothom parlava del Quarantamaula, aquell que ataca xiques solitàries.

El camí passa prop del descampat, i mentre porte la tina no puc deixar de mirar un grup de xiquets que juguen al mig de la zona prohibida. Un d'ells colpeja un diminut tros de fusta amb un altre més llarg que fa alçar-lo un metre, i sense deixar caure dona un colp sec i net i el

llança tan amunt com el vol dels ocells. Tots criden i riuen. Juguen al pic i pala. No deixen de mirar-ho i ensopeguen amb cada pedra del camí i a punt estic de caure baix d'un ruc que em mira atemorit. Encara als núvols quan la mare em sermoneja. Sempre el cap ple de pardals, acabaràs malament.

Al llavador municipal, un gran rebombori de rialles, crits i cançons que reboten per damunt dels arcs. Per sota, sabó, suor i humitat que esmussen els sentits. La mare renta els pantalons de treball del pare mentre pregunta per les novetats de la xica ofegada. No se sap res. L'ajude a classificar la roba mentre ensabona, frega i aclareix. Una feina tediosa que sempre em fa acabar gelada amb la falda mullada fins als mitjons. Tornant cap a casa els xiquets no han deixat de jugar, indiferents al món que els envolta. El sol s'amaga entre les muntanyes i l'obscuritat envaeix els racons més amagats. Haurien de retirar-se com més prompte millor, de la foscor poden eixir els pitjors malsons.

Dimecres la mare està malalta i no pot anar al llavador, però m'envia a rentar la roba de treball. Li trauran noms a ton pare si no lleves aquestes llànties. No puc negar-me i m'enfile al llavador. Els jugadors de pic i pala corren pel descampat, no he de deixar el camí. Emilia, coneixement!

Un jugador em fa gestos des de lluny. Emilia, tu a les teues coses.

El llavador sembla més gran quan està solitari, només s'escolta córrer de l'aigua. Les xafades ressonen per tot arreu i cada soroll em trasbalsa. Alguna cosa flota per la superfície, entre bombolles de sabó navega un tros de fusta amb els dos acabaments punxeguts. M'ho guarde entre la roba.

Carregada amb la tina torne cap a casa, pare esment dels jugadors i dubte un instant. Els peus no s'atreveixen a deixar el camí. El cor em batega amb força, un jugador alça el braç per a indicar-me que m'acoste. La resta deixen de jugar. Cal fer alguna cosa. Deixe la tina a un costat del camí i xafe el descampat. Tots esperen.

Quan estic a pocs passos trac el tros de fusta. Mira, el bèlit! On havia anat a parar? Surava al llavador. El xic l'ensenya com un trofeu. Ei, quina força, mai l'havia llançat tan lluny. El col·loca al terra i em mira. Va, prova. El mire confusa. Va, no mossega. No saps jugar a pic i pala, oi? Les xiques no sabeu? No, no és això. Alça el bèlit, va!

Em passa un llarg tros de fusta mentre tots em miren. El primer colp no toca ni el bèlit. Tots riuen. Has d'alçar-lo en l'aire i, plaf!, que pegue un esclafit amb totes les forces. Torne a provar-ho, però es mou un pam a un costat. La rialla ja no para. Molesta, li pegue amb força però es mou un altre pam a l'esquerra. Deixa-ho, està clar que aquest

joc no és per a xiques. Em furta el pal i, sense immutar-se, dona un colp expert al bèlit que l'alça un metre i, sense deixar-lo caure, xacl, vola als núvols. Pegue mitja volta avergonyida. Al camí encara note la burla a les esquenes.

Entre els llençols del terrat, de manera inconscient, jugue amb un pal i una pinça d'estendre. Pare l'orella a una cançó que puja del carrer. Unes xiquetes juguen a la corda, el ritme dels peus ressona entre les veus de la cançó. *La xica guapa leré, no és com la lletja leré, ella festeja leré i es vol casar. En un xic molt guapo leré de la Ribera leré, de la Costera leré, del Palomar.* Els llençols onegen mandrosos amb la calma vespertina.

No m'agrada passar pel descampat, però la mare s'enfada si no l'acompanye. Les teues obligacions són ajudar-me en les feines de casa. Els jugadors em saluden. No puc fer el que em dona la gana? Al llavador rente amb força un davantal. Em fixe en les bombolles de sabó, formen arcs de Sant Martí en la superfície, darrere d'una bombolla esclatada sorgeix un altre bèlit. No ho pense i l'amague. Tampoc dic res en el camí de tornada i em quede al terrat després d'estendre. Trac el bèlit com si fora un tresor i el situe en la zona més segura, envoltada de quatre llençols com a càmera secreta. Agafe una pala de picar roba i em concentre davant d'ell. Respire profundament i li pegue un colp a l'extrem. Isc com un projectil cap als llençols. L'agafe de nou i el situe al mateix punt. Torne a repetir la jugada. Respire i li done un colp. Respire i colp. Respire i colp, colp, colp... He d'aconseguir dominar-lo. Un crit trenca

la concentració. A sopar! La mare sembla cabrejada, el pare ja hi ha arribat.

Al llit, sota el llençol, encara repetisc mentalment els moviments del bèlit. M'agrada recordar-ho, una vegada i una altra fins que caic dormida. Una son intranquil·la, perseguida per Quarantamula, que vol ofegar-me al llavador. Està ofès perquè no he netejat les seues camises. Només tocar l'aigua em desperte trasbalsada. Em penedisc d'haver anat al descampat. A quina mala hora vaig decidir jugar-hi!

La setmana passa lenta, a la fresca contemple les veïnetes jugar a la corda mentre canten cançons. El terrat no sembla un lloc especial, ni tan sols tinc ganes d'imaginar cap història. Només pegue voltes al bèlit mentre els pensaments incontrolats desitgen empènyer el tros de fusta fins als núvols. La muntanya de roba bruta espera la senyal de la mare, acumulant-se al fons de la cuina i suplicant llevar-se les taques de culpabilitat que ensumen els meus pensaments. Al final la mare em mana rentar tres colls de camises. Abans que acabe l'explicació ja estic al cantó del carrer, no puc detindre'm fins al descampat. Aquí no trobe a ningú. Està desèrtic.

Al llavador les dones canten cançons de la ràdio. Quan acabe la bugada torne a passar prop del terreny de joc. Ni una ànima alça polseguera. És com si els jugador de pic i pala no hagueren existit mai, sorgits de la meua imaginació, de les ganes d'evadir-me d'aquest món de

brutícia que sempre necessita netejar-se. Al terrat, entre
llençols, visualitze la paràbola impossible suspesa en els
pensaments. Jo sé que ho puc fer. El bèlit en posició,
respire i colpege... Xac!

Segon premi 2019

Títol → La balança

Autora → Fàtima Barceló Rico

A l'esquerra de la balança estaven aquells cinc mil euros. A la dreta, aquella «a». Els diners canviaven de forma i de pes segons el moment. De vegades eren un muntó de papers, unes altres una muntanya de monedes i, el més sovint, es transformaven en una pila de rebuts de llum, factures de lloguer, carros de menjar i altres necessitats. La lletra sempre mantenia la forma convencional que té qualsevol «a». El que canviava era les implicacions que tenia i, amb elles, també el seu pes. De vegades era un pilar necessari per aconseguir un món millor; unes altres era una peça fonamental per a la igualtat i unes altres era una simple lletra minúscula, indistingible a més de dos metres. Així, la inclinació de la balança canviava i jo no sabia quin dels dos costats pesava més.

Des de menuda, els llibres d'altres universos, on escapar de la quotidianitat mundana, han sigut la meua passió. Llibres com *La història interminable*, *Harry Potter*, *Fundació*, *El senyor dels anells*, *L'elf fosc* i *Eragon* m'havien atrapat de forma immediata. Per això, quan feia uns anys m'havia picat el cuquet de l'escriptura, em vaig decantar per este gènere. Prompte els relats se'm van quedar curts i vaig començar una novel·la.

La història tractava de com un clan d'elfs d'aigua, espècie que viu a cavall entre l'aigua i la terra, feia per sobreposar-se als efectes d'una maledicció llançada sobre el seu poblat. L'única forma que l'illa en què vivien no s'enfonsara era trobar unes pedres màgiques que revertien l'encanteri. Alana i els seus acompanyants s'enfronten a un camí ple de sorpreses, d'espècies noves, de trobades, de fugides i moltes aventures. N'hi ha companys i companyes amb més força o més intel·ligents, però Alana és la més àgil del clan i, gràcies a això, aconsegueix trobar les gemmes.

L'escriptura va ser molt més gaudidora que submergir-me en el món de les editorials. Després de tres rebutjos, no esperava massa d'aquell editor. La telefonada havia començat de forma molt esperançadora, igual que en els casos anteriors. S'havia desfet en elogis cap al manuscrit: excel·lent trama que incloïa intriga, emoció, girs inesperats i, a més, escrita de forma molt fluida i natural. Després d'açò jo sabia que venia el però. En els altres casos va ser un «el que passa és que no encaixa en la línia de la nostra editorial, ho sentim». Esta vegada em va sorprendre el gir: «El que passa és que la fantasia és un gènere llegit per homes i un protagonista masculí sempre capta més el públic. El canvi seria menor. Simplement que Alana es

convertira en Alan, la novel·la guanyaria molta força». Em vaig quedar desquadrada. Estava dient-me que li interessava o que no? El que hi va afegir va aclarir el meu dubte: «Estaríem disposats a donar-te cinc mil euros pels drets i, a partir de la tercera edició, un deu per cert per cada exemplar. La novel·la seria un èxit, per això volem apostar fort pel manuscrit. Què en dius?». Jo no era capaç d'articular paraula. Ho havia entès bé? «Pensa-t'ho, d'acord?», va concloure.

Tenia quasi assumida una quarta negativa i em trobava amb aquella oferta. Estava descol·locada. Per a mi, l'escriptura era una afició. Només desitjava vore publicat un llibre meu i, ara, em donaven cinc mil euros! Era com un somni fet realitat. Ja treia la llibreta per a fer números quan el però va ressonar dins del meu cap: Alana s'ha de convertir en Alan. Els personatges masculins tenen més força. Només seria un canvi menor. Menor seria per a *ell*!

De menuda, quan agafava un llibre i em transportava al món que m'obria, acceptava les seues regles, sovint diferents de les del meu. Acceptava l'existència d'altres espais, d'altres espècies i, fins i tot, de la màgia. A mesura que vaig anar creixent, em vaig adonar d'una cosa: pràcticament tots estos llibres estaven protagonitzats per un home o, segons l'espècie, algú del gènere masculí. Un dubte em va envair: som capaços d'imaginar-nos altres mons però no arribem a imaginar que siga una dona la que visca les aventures? Mal anàvem.

Per això, jo tenia clar que, a banda d'escriure sobre el que m'agradava, també volia donar resposta a aquell buit. Perquè el que deia l'editor era fals. La fantasia, com qualsevol altre gènere literari, no té gènere –humà–. Els lectors volien bones històries, tinguera qui tinguera el protagonisme. Pensar el contrari era confiar molt poc en qui està davant de les pàgines escrites.

Sense demanar-ho, em vaig trobar amb aquell tira i afluixa. Una balança amb cada argument en un dels plats. Diners que em facilitarien la vida o aquella «a» que hi donava visibilitat? Què em pesava més? En la meua situació, era molt difícil l'elecció.

Un dia pensava en tot el que podria fer amb els diners. Amb cinc mil euros podria deixar-me el treball dels caps de setmana en el saló de celebracions. Amb el sou de la mitja jornada i amb això, podria estar tot un any sense arribar apurada a final de mes. I la balança s'inclinava cap a l'esquerra.

Un altre dia em despertava indignada. Els diners no podien fer-me perdre de vista la visibilitat que volia donar en la història. Desitjava escriure llibres que només foren un entreteniment o volia que arribaren més enllà? I la balança s'inclinava cap a la dreta.

Clar que, si només em calia treballar a mitja jornada, tindria més temps per a escriure i podria avançar amb les noves

històries que ja em rondaven el cap. El plat de l'esquerra torna a guanyar pes.

No, no! Si sempre cedim a estes demandes, mai hi haurà referents femenins. Qui em diu que originàriament, la saga més venuda de la història no es titulava *Harriet Potter* i l'editor va fer la mateixa jugada a J. K. Rowling? Si la fantasia és majoritàriament llegida per homes, no serà perquè és aclaparadorament protagonitzada per homes? Cal trencar amb l'estereotip. Balança cap a la dreta.

Però, si em publicaven l'obra, em crearia un nom com a autora, i en les següents obres tindria més llibertat per a incloure personatges femenins. No seria una doble inversió? Diners ara i facilitats en el futur per a seguir aquell camí de la visibilitat. Balança cap a l'esquerra. O m'estava dient això per les facilitats que suposaven els diners? Balança en equilibri.

Deu dies així. L'editor esperava la meua resposta i jo no sabia per on decantar-me. Preguntava a la gent i els diferents arguments inclinaven la balança cap a un dels costats, però mai es quedava allí definitivament. En això, una altra telefonada. La vaig rebre atemorida. I si s'havien cansat i em deien que no publicaven? De nou, aquella tàctica de començar per les bones notícies. «Estem decidits a publicar la novel·la, tant potencial no es pot desapropitar». A estes alçades, sabia que venia el però. «El que passa és que, tal com està, seria arriscat i no podríem invertir tant en ella. Encara així, estem disposats

a donar-te un huit per cent dels beneficis des de la primera edició.»

I, com si alguna de les espècies malvades del llibre haguera aparegut per llançar-li un altre malefici a la protagonista, els cinc mil euros havien desaparegut i el percentatge de beneficis s'havia reduït. Feia uns mesos, la possibilitat de publicar la novel·la m'hauria paregut un èxit, ara em sentia defraudada. Per què per Alana m'oferien unes condicions molt pitjors que les d'Alan? La ràbia es va apoderar de mi. Si no haguera dedicat tres anys a aquell treball els hauria enviat a pastar fang. Però havien sigut moltes hores i molta il·lusió com per a deixar-ho córrer ara.

Si hi accedia i feia un protagonista masculí, perpetuaria els rols associats a les històries d'aventures. Però tenia sentit mantindre a Alana malgrat perdre els diners? Volia mostrar nous referents, però per què això havia de perjudicar-me personalment? Per què havia d'elegir? La nova proposta no m'ajudava a decantar-me.

Dissabte de matí em telefona el meu germà. Clara va tornar ahir de la granja escola i vol contar-m'ho. Als seus cinc anys, eixos tres dies i dos nits sense pares són l'Erasmus de l'educació infantil, i té milers de coses emocionants a compartir. «Hi havia conills, un muntó, i dos cabres, i gallines i... i... molts més animals. I la primera nit vaig plorar un poc, però la segona ja gens...». La seua innocència em va transportar a aquell dia que em va dir «Tia Tere, per què només apareixen xiquetes com jo en les aventures que tu

em contes i mai en els llibres que ens lligen en l'escola?». Amb Alana, jo perdria diners, però, sense ella, el món perdria molt més. I, mentre Clara continua parlant sobre festes pijama i gimcanes, la lletra «a» es comença a fer ben gran, s'ompli de totes les Clares de hui i decanta la balança, definitivament.

Tercer premi 2019

Títol → Sabbath

Autora → Sonia Pastor Valls

Fa molt de temps, molt de temps, però que molt de temps, no hi havia ni cel ni terra. No hi havia res. Absolutament res. I així, al principi de tot, la Deessa creà el cel i la terra. A la terra regnava el caos i no hi havia res. L'abisme estava sumit en l'obscuritat, i l'esperit de la Deessa aletejava sobre tot. La Deessa digué: «Que hi haja llum», i hi va haver llum. En vore la Deessa que la llum era bona, la separà de les tenebres. La Deessa anomenà a la llum "dia" i a l'obscuritat "nit". Aplegà la vesprada, i després el matí. Eixe va ser el primer dia de la creació.

Llavors, el segon dia, la Deessa digué: «Que hi haja un firmament que separe les aigües en dos parts!». Així que la Deessa creà el firmament i separà les aigües; unes quedaren dalt del firmament i unes altres baix. La Deessa anomenà al firmament "cel". Aplegà la vesprada, i després el matí. Eixe fou el segon dia.

El dia que feia tres, la Deessa digué: «Que les aigües baix del cel s'ajunten en un sol lloc, perquè aparega el sòl sec». I així passà. La Deessa anomenà a este sòl sec «terra» i a les aigües que s'havien ajuntat els digué «mar». I la Deessa va vore que açò que havia fet estava bé. Aleshores, la Deessa digué: «Que la terra es cobrisca de vegetació» i aparegueren tota classe de plantes, i les seues llavoretes,

i els arbres que donaven fruits. I aplegà la vesprada, i després el matí.

Després la Deessa va dir: «Que hi haja llums al firmament per a poder separar el dia de la nit i perquè servisquen per a diferenciar els dies i els anys». I així succeí. En acabant, la Deessa feu dos grans llums: la més gran per a governar el dia, el sol, i la més menuda, la lluna, per a regir la nit. També va fer les estreles. Després aplegà la vesprada, i després el matí. Eixe fon el quart dia de la creació.

El dia que fa cinc, la Deessa digué: «Que les aigües s'ompliquen d'éssers vius i hi haja aus volant al firmament sobre la terra». I la Deessa va vore que allò que havia fet estava molt bé i els beneí dient: «Que tinguen filles i fills i que es multipliquen per a omplir l'aigua dels mars i que hi haja moltes aus al món». Aplegà la vesprada, i després el matí.

A l'endemà la Deessa digué: «Que la terra produïsca éssers vius de tota classe: femelles i mascles». I així passà. I la Deessa va vore que estava molt bé açò que havia fet. Després digué: «Ara fem les persones a la nostra imatge i semblança. Regnaran sobre tots els animals de la terra, respectant-los i convivint amb ells». I beneí la dona i

l'home dient: «Que tinguen, els que així ho vulguen, molts fills en igualtat per a així poblar el món en harmonia entre dona i home». I la Deessa va dir: «Els he donat totes les plantes que donen llavoretes i els arbres que donen fruits. Seran el seu menjar». I així passà. La Deessa va vore tot allò que havia fet i es sentí contenta. Després aplegà la vesprada, i després el matí. Eixe fon el dia número sis de la creació.

La Deessa descansà el dia que feia set i el declarà un dia sant. I després aplegà la vesprada, i la Deessa... la Deessa posà en un plat unes clòtxines en escabetx de llanda i una cervesa per a Paco que feien el derbi de futbol –masculí, clar– de la ciutat entre el Llevant i el València per televisió i el seu home no se'l pensava perdre.

Relats seleccionats
Beatriu Civera

BC034

Títol → Estimada Alicia

Autora → Salut Alcover Bendicho

Estimada Alicia:

Vas vindre com una oroneta, muntada en la primavera valenciana, el dia que els valencians celebren la festa de la Mare de Déu dels Desemparats, folls i innocents. I així arribares, innocent com una papallona, menuda com una granota, muntada en un núvol de sucre, volant amb ales d'argent.

I ara ja ets ací. Guapa com la nina de la cançó de bressol, amb uns ulls negres que miren reptadors i un cabell molt rull. Han passat volant estos anys i ja corres, parles i cantes cançons. Saps muntar torres amb peces de colors, coneixes alguna lletra i t'encisa jugar a conillets d'amagar.

Ara ets menuda i la teua ingenuïtat em desarma. A mi, que sóc ta tia i que t'estime per damunt de tot, m'agradaria dir-te que sempre serà així. Però et mentiria. Vens a un món ben difícil, especialment perquè ets una dona i això, a hores d'ara, continua sent més complicat.

Cada any són assassinades una seixantena de dones en este país a mans de les seues parelles i cada quatre hores es denuncia una agressió sexual. Jo desitge que mai hages de viure situacions així però, desgraciadament,

BC036

les viuràs al teu voltant. Totes les dones hem conegut en persona o en les dones que estimem situacions de violència, injustícies, discriminacions.

Mentrestant, alguns intenten tornar enrere, a un model de dona que ja pensàvem superat, a la secció femenina, que tu igual no saps ni què és. A la desprotecció legal. A que les xiquetes vestisquen de rosa i els homes, de blau. A que esperes en la torre com una Rapunzel, que ja vindrà el príncep a salvar-te o a convidar-te al ball, a besar-te per traure't del son etern o a provar-te la sabata que et convertirà en princesa.

Hauràs d'estar ben atenta per no caure en eixe món. Jo desitge que sigues una altra classe de dona. Jo vull que et salves tu sola i, després, des de la teua independència, tries amb qui vols estar, a qui vols estimar, a qui vols al teu costat.

Jo et parlaré de Clara Campoamor, que et va donar el dret al vot; d'Olympe de Gouges, que va ser ajusticiada per defensar que les dones també són ciutadanes; de Margarida Borràs, que va viure la seua identitat sexual en la València del segle xv, que no era tan d'or per a les dones lliures; d'Ascensión Chirivella, que fou la primera advocada

espanyola; de Dorotea i Margarita Joanes, unes pintores de les quals no hauràs sentit parlar. I de Maria Beneyto, que tant m'agrada, i que va definir tan bé tot allò que sentiràs tantes vegades. «Ells em motegen freda, i serena, i valenta. I estic plena de pànic i de tristor calenta».

Voldria dir-te que jo estaré sempre al teu costat per acompanyar-te en la vida però això no podrà ser. Et deixe una herència, una herència que és alhora un dret i un deure. Et deixe les coses que hem conquerit, les guerres que hem perdut, les batalles que hem guanyat. Et deixe l'obligació de continuar la lluita que sempre es perd i que tu, alhora, hauràs de transmetre a les dones del futur de la nostra família. Et deixe una càrrega pesada però també justa. Diuen que les xiquetes aprenen mirant el comportament de les persones majors. Jo espere haver-te deixat l'herència de la lluita. Endavant. No pares. Lluita per les coses que vols. No tingues por. Si has d'estimar, estima. Si has de dir, digues. Si has d'anar a les coses, ves-hi. Si has d'arriscar, arrisca. Així segur que no t'equivoques mai. L'única batalla que sempre perds és la que no dones. Et regale la lluita que no acaba mai.

Sigues digna. La dignitat és l'únic luxe que ens podem permetre les treballadores. I tu vens d'una família de persones humils, de besavis analfabets, pobres, llauradors de l'Horta, de dones i homes que han passat fam, que han estat en presó, que van ser abandonats i trobaren al carrer la seua família.

Sigues recta i justa. Et diran que et comportes com un home (a mi m'ho han dit). Ara no ho entens però tinc la sensació que en la vida les dones hem de triar entre ser estimades o admirades. Vols ser Joana d'Arc, Teresa de Jesús? Aleshores, et trobaràs molt sola però eixa serà la teua decisió.

Sigues intel·ligent. Estudia. Aprén. Llig. Escribe. Pinta. Fes teatre. La cultura t'ajudarà a entendre el món.

La vida està plena de dones i homes meravellosos. Tal vegada un dia t'enamoraràs i seràs feliç. I també ploraràs perquè, en esta vida, tot per definició és temporal i acaba. Recolliràs l'herència rebuda i la passaràs a les generacions futures. Eixa és la teua herència. I recorda sempre que eres una dona. No et conformes amb menys. La meitat del cel. La meitat del món.

Ta tia, que t'estima

Títol → Tot és possible

Autora → Carmen Serrano Soler

Cada matí abans que despuntara el dia pare i filla es dirigien cap a la barca. Ella, coixinereta en mà, i dins l'aliment per al pare: un tros de pa del dia anterior, un capellà sec, un blanquet, una poma, i per a beure una bota amb vi. De l'aigua, no se'n preocupava, la tenia per tot arreu al llac. Ell sabia on estaven els millors ullals per carregar el potet de porcellana i beure sempre que tinguera set. De l'altra mà li penjaven les mones que ella mateixa havia teixit perquè son pare tinguera arts de pesca suficient per poder pescar com més anguiles millor.

El silenci entre ambdós es trencava sempre amb la mateixa pregunta:

—Pare, per què no puc anar amb tu?

La resposta era sempre la mateixa:

—Ja ho hem parlat. Perquè eres xica, i les xiques no van al llac. No podeu ser pescadores.

Maria, en silenci, ajudava a carregar les xarxes, les depositava en la proa i observava son pare que poc a poc s'anava allunyant pel carrerot d'aigua. Romandria en la vorera de la sèquia fins que la figura paterna desapareguera

BC040

entre canyes. Li agradava escoltar el soroll que produïa la barca escolant-se per l'aigua a colp sec de perxa.

Un matí Maria es va embafar de guardar silenci i de la mateixa resposta per part del pare. Quan son pare li va dir de nou que les xiques no van al llac, Maria li replica:

–La iaia me diu sempre que jo puc ser i fer el que vullga.

–La iaia, la iaia... Què sabrà la iaia? –digué el pare.

Sense pensar-ho, Maria contestà:

–La iaia porta més temps ací que vosté. Ella va sofrir pel que ja sap, i no vol que a mi...

–Què a tu què? –replica el pare amb cara de pocs amics.

Eixe dia fou diferent. Pare i filla no volien continuar amb la tensa relació diària. Abans de pegar la primera furgada a l'aigua el pare, amb el semblant ja tranquil va dir:

–Parlem quan torne de pescar. Ara torna a casa.

Maria, com sempre, esperà veure son pare desaparèixer per la sèquia gran. Desitjava amb tot el cor estar en eixa barca,

que, encara que portava nom de dona, estava governada per un home. Era el més a prop que es sentia de l'aigua del llac. El seu nom tots els dies es passejava per on, a ella, li agradaria estar en persona.

Maria, el mateix nom que la iaia, la mateixa situació, la mateixa reivindicació de justícia... Sempre pensava el mateix, que no era just i que alguna cosa hauria de fer-se per a canviar.

Cap al migdia, en arribar el pare, ja estava Maria esperant-lo. Ajudava son pare en silenci a descarregar les xarxes que al matí havia ajudat a carregar. Sols es miraren, pare i filla, fit a fit, sense pronunciar paraula. Ambdós coneixien el significat de les serenes mirades.

En el corral, baix la parra, la iaia fa mornell, la mare està per la cuina, i al crit de «el dinar està en taula» els quatre es dirigeixen cap al menjador.

La mare havia nascut al poble veí. La iaia s'havia quedat òrfena molt jove. Sense germans i sense pare ni mare, va demanar poder pescar per a poder sobreviure en l'illa. Li ho van negar per ser dona. No va poder fer ús de les xarxes i la barca de són pare. Es va casar amb un fill de pescador i este va rebre l'herència del sogre, arts de pesca i una barca amb el nom de *Maria*. Era la mateixa barca que ara utilitzava el seu fill, pare de Maria, i cada dia solcava les aigües del llac portant xarxes teixides per dones, però sense dones. Maria tenia un germà, que un dia heretaria la barca, les

xarxes, però no volia anar a pescar, no vivia a l'illa, però tenia el dret d'herència que li negaven, a ella, per ser dona.

En taula, Maria va trencar el silenci i es va dirigir a son pare:

–Pare, he anat a parlar amb el president de la comunitat. No me mires així. Sé que he sigut molt atrevida, però algú havia de donar el primer pas. M'ha dit que anem esta vesprada a parlar amb ell.

Davant la cara de sorpresa del pare, la iaia mirà satisfeta la seua neta i la mare li va somriure.

Eixa vesprada, quan els carrers oloren a la flor del taronger i les oronetes busquen on fer els seus nius, alguna cosa començà a canviar en l'illa. Maria anava pensant, que les dones podrien, en breu, ser pescadores.

No va ser fàcil fer entendre a la directiva de la comunitat que el canvi era positiu. Veus més altes que altres manifestaven estar en desacord, no volien incloure dones entre els membres de la comunitat de pescadors. Però, després de discussions i malsonants paraules, van decidir ficar en marxa les gestions pertinents perquè la igualtat entre fills i filles fora real.

Ara, cada matí quan mare i filla es dirigeixen cap a l'Albufera, Maria recorda els matins d'abans. Ella feia el mateix recorregut amb son pare, però llavors es quedava a la vora de l'aigua.

Abans de pujar a la barca mira el cel i en silenci el seu pensament pronuncia les mateixes paraules: «Pare, veus com les xiques també podem anar a pescar?». En la mateixa mirada cap al cel inclou l'agraïment a la seua iaia: «Gràcies iaia. La barca segueix portant el teu nom, Maria, però ara la governen les dones».

Títol → La casa

Autora → Ana Sánchez Anguix

–El trabajo es muy sencillo –explicó con cierto desdén, como si cada una de sus palabras naciera de la más clara obviedad–. Hay que levantar a mi madre a las nueve, cambiarle el pañal y vestirla rápidamente. Acompáñala al sillón y enciende la tele, y asegúrate de que no se levanta de allí, no tiene apenas estabilidad. ¿Todo bien?– La otra mujer asintió–. Perfecto. Prepara el desayuno y luego, como es obvio, dale de comer. Después devuélvela al sillón y deja que siga viendo la tele. Mi madre no hace mucho, pero maneja bien el mando del televisor. Normalmente se come a la una y media. La dieta ya la hablamos por teléfono. Recuerda: preparar comidas, dar sus paseos, darle sus medicinas, que intente echar la siesta... Horario de nueve a cinco. La chica que teníamos antes, además, limpiaba la casa. Tienes unas tres horas de descanso hasta la cena; mi hermano o yo solemos acercarnos después del trabajo y podemos estar con ella. También deberías acostarla tú, a eso de las diez y media u once (a mis hijos no puedo dejarlos solos tanto tiempo). ¿Todo bien? –repetía al término de su larga enumeración. La mujer volvió a asentir– Ah, se me olvidaba. En principio dos días libres a la semana. Unos mil euros al mes. ¿Todo correcto? –La mujer volvió a afirmar en silencio, aunque un suspiro de resignación luchaba por empañar su entereza–. Perfecto. Pues nada, yo me voy ya –sonrisa impostada, dos besos

BC046

en la mejilla-. Si necesitas algo puedes llamarnos. ¡Adiós, mamá!- exclamó desde el umbral, y salió con un portazo involuntario que hizo temblar el cristal de las puertas.

Tras todo aquello, el silencio invadió el aire con un sabor agrio a polvo y abandono. La casa era un espacio lúgubre y antiguo, un apartamento de mediados del siglo XX que aún conservaba parte de los muebles de su juventud: una librería de barniz oscuro, una mesa y dos sillas de idéntica tonalidad, dos sillones rígidos y una mesita de café; el mueble del televisor era un trasto desconchado que parecía sacado de un vertedero de basura y que probablemente había sido añadido con posterioridad, quizá en las primeras fases del deterioro de la anciana. Por lo general, se trataba de un lugar desnudo y solitario, provisto de cualquier enser de primera necesidad, pero falto de aquel perfume, de aquella esencia que habita y convierte cualquier morada en hogar; como si, con la pérdida de memoria, la casa hubiera olvidado también su propósito, su sentido.

Como vestigios de su recuerdo, las fotos iluminaban algunos rincones del salón: imágenes de juventud, escenas infantiles, momentos perdidos y añorados en el rincón más alejado de la mente. El paso del tiempo había

recorrido las paredes como una manecilla, con un tictac acompasado, un latir que iba disipándose y haciéndose más y más lento. Cada vez más. Y que iba dejando una estela de polvo tras su paso.

En efecto, el tiempo parecía detenerse en aquella casa. La mujer nunca parecía finalizar su trabajo y siempre encontraba un rincón sin arreglar, un cajón de cachivaches, un dedo de polvo sobre las estanterías, pelusas en los armarios y telarañas desiertas en las esquinas. El frufrú del plumero o el desliz de la mopa iban rompiendo un silencio que pesaba sobre las cortinas, sobre los muebles antiguos, sobre la ropa de la cama, a un tiempo que, en la lejanía, el murmullo del televisor invocaba la presencia de otro ser vivo, aunque callado e inalterable.

¿Ha calentado Nico la comida? ¿Ha hecho Cristina los deberes? ¿Habrà recogido Carlos la ropa? Parece que vaya a llover... Sus pensamientos interrumpían una labor que se había vuelto automática; en efecto, se había vuelto toda una costumbre que, mientras fregaba, pasaba el polvo, preparaba la comida, una fracción de su cerebro reorganizara las tareas domésticas de su propia casa, como si la mujer hubiese estado destinada a vivir en dos universos simultáneos y similares; como si en cualquier otro espacio paralelo ella ostentara el mismo cargo, la misma carga: limpiar, cocinar, trabajar por un puñado de números... o por un puñado de absolutamente nada.

BC048

Tictac. Tictac... La luz entraba tímida por las ventanas y alumbraba las motitas de polvo que la bayeta, el plumero y la escoba habían ido escampando por el aire, creando un pequeño camino estelado que terminaba en el resplandor del cristal. La mujer resopló. La brisa ondeaba suavemente las cortinas y aportaba una bocanada de paz. Un suspiro. Cuando la mujer terminó el cuartito, observó todo su trabajo, sin pensar en absolutamente nada; sin sentir orgullo ni fastidio. Únicamente, una pesadez que recorrió todo su cuerpo, desde sus pies hasta su espalda, sin dejar margen al dolor. Se sentó entonces sobre el borde de la cama y, como si se tratase de un gesto mecánico, sacó el móvil de su bolsillo y miró la hora. La una y dos minutos. Se levantó de la cama, estiró la colcha y salió del cuarto.

El fuego entonces hizo bullir el caldo, y en unos minutos el burbujeo anticipó el humeante aroma de la sopa, con mucha mayor anterioridad al instante en que la mujer pudiera verter el líquido dorado sobre el tazón. Sentadas a la mesa, después, las dos mujeres, separadas en el tiempo pero unidas por las mismas coordenadas espaciales, daban paso al rutinario momento de la comida. Los meses habían pasado, pero ninguna había roto el silencio que gobernaba la casa desde hacía décadas; solo la sopa, a cucharadas breves y pequeñas, lograba disponer palabras sin sentido y sin fonética, entre sorbo y sorbo, entre un instante y otro distinto.

Habituadas a un mismo recorrido de polvo, consomés y asados, las dos mujeres se miraron, solo por un momento

fugaz. La anciana: su rostro surcado por los años, sus ojos vidriosos, su boca arrugada y blanda. La mujer: sus primeros pliegues, cobrizos y delgados, sus ojos negros y ojerosos, su boca taciturna y formal. En torno a las paredes se sintió una brisa cálida y el reloj del comedor marcó una hora indeterminada. La anciana se dejó caer sobre el sillón rígido, casi pétreo, y al cabo de unos segundos la mujer daba inicio al ruido sordo del televisor.

La anciana postrada como un saco de huesos y piel sobre aquel asiento duro e insulso, con los ojos fijos en la pantalla. La mujer, frente al fregadero, mientras dejaba correr el agua fría y la espuma sobre sus manos. Todo igual que antes, pero distinto. Un diálogo silencioso había comenzado entre las dos mujeres que inevitablemente habitaban aquella casa antigua.

Títol → La pianista entre el bestiar

Autora → Paula Ferrer i Molina

La senyoreta Roser va ser desheretada per casar-se amb Josep Maria, el cabrer del poble. Ella venia de bona casa. Se'n podria dir que formava part de l'aristocràcia local. Ell, en canvi, era el fill més xicotet de la família coneguda com els Lleteros, ja que tenia la noble, encara que poc remunerada, missió d'abastir de llet les veïnes i veïns dels voltants. Josep Maria s'encarregava d'anar de casa en casa amb les lleteres plenes, i anar buidant-les segons les necessitats i possibilitats de cada família. I així, venent-li la llet, va conèixer la senyoreta Roser. Encara és un misteri saber per què ella, en lloc d'una criada, li va obrir la porta. O de què van parlar, la senyoreta i el cabrer, per decidir que volien passar junts la resta de les seues vides. El cas és que es van enamorar, es van casar i la senyoreta, des d'aquell moment, va passar a ser coneguda com la Lletera. Si va trobar a faltar la vida luxosa a la qual estava acostumada, mai se'n va queixar.

És bonic pensar que, com passaria en qualsevol conte de fades, va ser feliç. Que van ser feliços. Van tindre tres fills Lleterets: el major, Josep Maria, com era habitual, va heretar el nom de son pare. Després, van nèixer Antoni i Ismael. Un poc més tard, va arribar la xiqueta, que va ser batejada amb el nom de sa mare, Roser, i també va rebre el malnom de la família, la Lletereta. Una xiqueta

destinada a criar-se entre el bestiar i, potser, viure la seua infantesa tenint cura de son pare i els seus germans, netejant la casa inundada de deixalles del ramat i portant cànsters de llet d'una casa a una altra, mentre somiava amb els ulls oberts, com la protagonista del popular conte infantil. I, sí, es va criar entre el bestiar, però, pràcticament, mai es va encarregar d'ell. Va ajudar els seus pares i els seus germans amb la quotidianitat de la vida familiar, però el seu principal quefer va ser un altre ben diferent. Els seus germans grans van ser qui van acompanyar el seu pare i les cabres a pasturar, qui van munyir les mames plenes de llet i qui van anar de porta en porta venent el preciós líquid blanc.

La Lletera, com a antiga senyoreta de bona casa, havia rebut una certa formació cultural. Almenys, uns mínims coneixements i habilitats socials per assegurar-li un bon casament i una bona posició econòmica. Irònicament, l'atzar li va regalar un destí que no li corresponia, així que es va esforçar amb cos i ànima perquè la seua filla fóra capaç de decidir el seu propi futur. Durant aquells anys, les mares educaven les seues filles per ser bones dones dels seus marits i mares exemplars dels seus fills. Cuinar, netejar, cosir, brodar, criar... La xiqueta dels Lleteros no estaria obligada a fer totes eixes coses. D'educar una filla

culta i independent, se n'encarregaria sa mare, amb l'ajuda d'un piano.

La major part dels pocs diners que obtenia la família tenia com a objectiu pagar les classes de música de la xiqueta. «Roser ha de continuar amb l'aprenentatge del piano, i no se'n parle més», exigia l'aristòcrata Lletera, sense acceptar altres opcions. La xiqueta tocava, sota la mirada severa de sa mare, mentre son pare i els seus germans traginaven amb el bestiar.

Pare i fills entraven les cabres a casa. Els sorolls del ramat es mesclaven amb l'escala musical. Josep Maria, el fill, atiava el bestiar. Els seus crits destacaven per dalt del *Rèquiem* de Mozart. Antoni obria la porta de l'estable. Les cabres hi entraven, ballant al so de la música clàssica. Ismael munyia. La llet queia dins del poal metàl·lic amb gust a Mahler. Bels en do menor. *Clar de Lluna* de Beethoven amb olor de caques de cabra.

Les manetes dels tres xiquets Lleteros anaven endurint-se amb el contacte amb el bestiar. Les manetes de la seua germana, en canvi, anaven sensibilitzant-se gràcies a una excel·lència que s'obria pas entre cànters amb restes de llet agra. Entre els moviments i la brutícia de les cabres fent un immund àpat.

Si les minúscules mans d'Ismael semblaven massa xicotetes per a munyir les mamelles del bestiar, els ditets de Roser enganyaven i feien pensar que no serien capaços

de passar de tecla a tecla amb el ritme necessari. També desconcertava la seua veu de xiqueta, que creixia per cantar les notes musicals i sonava més potent que la del seu pare quan xiulava les cabres.

El piano i el bestiar. L'harmonia i els excrements. El talent i la palla escampada per terra. L'antítesi en la qual es va criar la jove Roser la va ajudar a madurar com a pianista i com a dona d'una manera excepcional.

En aquest conte, el somni de la Lletereta no es va quedar en res. D'eixa casa plena de cabres va sorgir la senyora Roser. La pianista entre el bestiar. Una pianista reconeguda internacionalment. Una dona que va ser la primera, al seu poble, que va aconseguir una carrera universitària.

Sempre va tindre els dits curtets, però, encara que no tenia *mans de pianista*, mai es va botar una nota. Els bels i la femta de cabra van quedar molt lluny, però continuaven presents al seu cervell mentre tocava, mentre componia i mentre recordava els esforços de la seua família, i, especialment, de sa mare, per a impedir que ella continuara sent la Lletereta. «A mi m'has de dir senyora Roser», deia moltes vegades. Però no amb preponderància o supèrbia, sinó orgullosa del seu valor com a professional i com a dona. Una dona que, cosa estranya en aquells temps, no va atendre un marit i no va dedicar la seua vida a cuinar i criar. Una dona que va viatjar i va descobrir que el món i la cultura no acaben dins d'un poble, amb l'única companyia d'un ramat de cabres.

Així i tot, la pianista mai va oblidar els seus orígens humils, i, de vegades, quan tocava, li semblava sentir una tímida olor de caca de cabra i escoltar un suau bel allà lluny, més enfora de les tecles que acariciava.

La senyora Roser va viure molts anys. Amb el seu talent i la seua inusual vida, va tornar a guanyar-se el tracte aristocràtic que sa mare havia perdut per amor. Filla i mare. Mare i filla. La senyoreta que es va convertir en Lletera i la Lletereta que es va convertir en senyora.

Títol → 233 segons

Autor → Quelo Romero i Martínez

La colla, atabalada, entra corrent a l'establiment que està de gom a gom. Xarren entre ells, tots alhora. Riuen. Es fan escoltetes. Es posen els últims de la tirereta de gent que espera davant del taulell per a fer la seua comanda. El volum del parlar de la gent, asseguda en sofàs, cadires i cadirots, genera una remor que es retroalimenta constantment i que es barreja amb el so de les cafeteres, dels electrodomèstics per als batuts, del gel colpejant les parets interiors dels gots... Ara només tenen tres persones per davant en la cua.

Entre ells comenten les comandes que van a fer. Alguns aposten pels *frapuccinos* de diferents sabors, uns altres per un té txai dolcet... La xica més joveneta vol alguna cosa de menjar.

Avancen en la cua: ara només tenen tres persones per davant. Un dels xics del grup es lleva un dels auriculars que porta posats i ràpidament li l'estaca a una de les xiques, la de les trenes, que sent la música i canta amb ell i en veu alta la tornadeta de la cançó que reproduïx el mòbil. La dona que tenen en la cua just davant aparta la vista del seu llibre electrònic, i es gira tímidament per a vore de què es tracta. Un altre d'ells, amb cara de desgrat, els demana que abaixen la veu.

BC058

La parella que tenen per davant arreplegà la seua comanda i deixà pas a la iaia que conté com pot als dos xiquets que l'acompanyen i que no paren de barallar-se entre ells. Pareixen els seus nets. Els fa callar, recapitula la comanda dels menuts i la demana a la xica que els atén darrere del taulell, havent d'aguantar la burla del xiquet d'ulleretes, que li rectifica cada volta que la dona major demana les magdalenes en anglés.

Finalment s'ha decidit per un *frapuccino* de caramel. Pot ser que hui necessite una miqueta més de dolçor... La dona del llibre electrònic demana un café americà sense sucre i entrega la quantitat justa de diners. Veient la imminència d'haver de demanar, pregunta al grup si ja tenen tots clar el que van a demanar. Quasi tots responen afirmativament.

Per fi els toca. Deixa que cadascú faça la seua petició i finalment ella fa la seua. En preguntar-li la cambrera pel seu nom per a afegir-lo a la comanda, es queda un instant ínfim en silenci. Després agarra forces i amolla: «Pilar!». Després rebufo. Somriu. S'ha llevat un pes de damunt i se li nota. És la primera volta que gasta el seu nou nom, el que sempre li haguera agradar usar. Després de tretze anys de brega de sos pares per tribunals, metges, psicòlegs,

psiquiatres, més metges i pel registre civil, per fi, orgullosa, plena, pot dir el seu nom tranquil·lament.

No s'ha adonat que els seus amics han fet silenci per a escoltar com Pilar deia el seu nom. Trenquen en un sonor aplaudiment que la ruboritza. El xic dels auriculars la sacsa amb alegria. Una de les xiques li dona la benvinguda al grup i l'advertix que ara es prepare per a la bretxa salarial. Una altra la prevé sobre el *mansplaining*. I un xic afig també el *manspreading*. Tots comencen, entre rialles, a amollar situacions diàries de desigualtat entre la dona i l'home.

Una miqueta embafada, es gira de nou cap al taulell. Es queda pensativa. Se sap forta i disposada a encarar tots els reptes diàries a què s'enfronta una dona, però, confiada, està segura que ella i la seua generació acabaran amb la desigualtat constant. Després dels 233 segons que han passat des que el grup de jóvens ha entrat en la cafeteria, la xica del taulell diu pel micròfon el seu nom: Pilar.

Títol → Parracs

Autora → Susana Gisbert Grifo

–laia, què són aquests parracs?

–D'on has tret això? –em va preguntar la iaia, enfurismada–. Torna'ls al seu lloc. Immediatament.

Era una pregunta senzilla. O això era almenys el que jo creia. No volia causar la commoció que havia tingut lloc davant els meus ulls. Jo sols era una xiqueta encuriosida i, tot i que no vaig comprendre-ho del tot fins molt de temps després, no estava disposada a romandre sense saber què passava amb aquells dos trossos de tela.

La meua iaia havia perdut l'alè i va haver d'anar-se'n al llit per a refer-se'n, mentre ma mare, fora de si, alternava les renyines amb precés de silenci. A més a més, com que jo hi insistia, vaig rebre un calbot d'allò més fort i em va enviar al llit sense sopar. Però ningú em va explicar què eren els parracs.

Només eren dos trossos de tela vells, bruts i quasi desfets. L'un era de quadrets negres i blancs, encara que gairebé ni es veien; de l'altre a penes es diferenciava el to emmarronit, perquè duia una taca que semblava sang seca al bell mig del rectangle de cotó.

Sense adonar-me'n, me'ls havia portat a la butxaca, i sabia que ma mare no tardaria a vindre a reclamar el misteriós tresor. Vaig pensar que potser aleshores aconseguiria saber-ne més. La meu pretensió, però, se'n va anar en orris.

–Maria, dona'm allò que t'has emportat i tinguem la festa en pau. I jura'm que no mai no tornaràs a parlar d'això.

–Però...

–Jura-m'ho –em va exigir–. Jura-m'ho!

–T'ho jure, mare. T'ho jure.

La curiositat no em va deixar dormir. Havia de conèixer el secret dels parracs. L'endemà, me n'aniria a veure la meua padrina, que de segur que ho sabia. Ella sempre ho sabia tot, segons deien al poble.

La meua padrina no em va decebre. Gens ni mica. I, malgrat que de bon principi va fingir que li costava revelar el secret, no va tardar més d'uns minuts a començar a contar-me, fil per randa, tota la història. Una història que, des d'aleshores, m'ha acompanyat sempre.

Els parracs eren trossos de la roba de dos persones que varen ser afusellades els últims dies de 1939 en aquell maleït lloc del cementiri de Paterna, que la gent coneixia pel malnom de *paretó d'Espanya*. Leoncio, el bon enterrador, s'arriscava cada dia per tal de fer arribar als familiars la prova que, almenys, tindrien un lloc on plorar els seus morts.

La tela marró era de la camisa del tio Nelo, el fill major de la iaia. La de quadrets, del vestit d'Empar, la seua filla. Empar era mestra i havia sigut sempre la meua tia preferida. Potser per això ningú em va contar el seu tràgic final. Només em digueren que va fugir, i jo ho vaig creure.

Amb el temps, la fam i els entrebancs diaris per a eixir endavant, l'havia oblidada a poc a poc, encara que moltes de les seues ensenyances havien romàs amb mi malgrat que jo no me n'adonara. I el relat de la meu padrina va despertar-ho tot de cop.

No en tornàrem a parlar a casa, on un silenci feixuc s'estenia com un vel per sobre de tot el que es relacionava amb els morts. Calia sobreviure en aquell món de dones. Elles havien perdut els seus homes, però mai varen perdre la dignitat. Empar, però, s'hi deixà la vida, i va haver de pagar pel pecat terrible de dir a les xiquetes de la seua classe que totes les persones érem iguals, i que les dones no havien nascut per a servir els homes. Deien que l'havien detinguda amb un exemplar d'un llibre prohibit, però ninguna de les xiquetes havia vist cap llibre. No varen

servir les queixes i precés, ni tan sols la carta escrita per les mares de les seues alumnes per a demanar clemència. No hi havia res a fer.

Tot això m'ho contaren ja fa més de cinquanta anys. Hui, però, he sabut una cosa més. La mestra Empar era ma mare. M'ho varen ocultar per a salvar-me, i em vaig criar com a filla de ma tia, que em va deixar una carta en el seu testament. Una carta que sols s'obriria quan apareguera el cadàver d'Empar.

Hui, l'any 2019, quan jo acabe de complir 92 anys, estan treballant a la fosa de Paterna on diuen que està el seu cos. No obstant això, la seua ànima m'ha acompanyat sempre. Les seues ensenyances i el parrac de quadrets que he rebut amb el testament són la millor herència per a les meues filles i les meues netes. I per al món sencer.

Nota de l'autor/a: la història de Leoncio, l'enterrador de Paterna, és real; la d'Empar i la seua filla Maria podria ser-ho.

Títol → Afrodita en la trastienda

Autora → Amparo Romero Ranz

¿Por qué se probó la falda entonces? No tenía la menor idea. Pero se la probó y se la dejó puesta.

Cuando la vio colgada en la percha, Remedios llegó a pensar que aquella falda acampanada la estaba llamando. Parecía venir de un pasado remoto. De hecho era de segunda mano.

«Dos euros», había dicho el joven senegalés mirándola desde sus negras pupilas, suspendidas en la nube blanquísima de sus ojos, y Remedios la compró.

De camino a casa, fue pensando en las medias que combinarían con aquella preciosidad, que le quedaba por encima de las rodillas, y si tendría el valor de estrenarla a sus setenta y... pico de años pero se dijo: «Es un sueño barato».

Los tertulianos en la radio hablaban de la Cumbre de Davos, de las desigualdades sociales, de la subida de precios al consumo. Discutían, en fin, de todo aquello que ella se encontraba en el día a día: la vida y sus dificultades. Palabras, charla vacía de intelectuales. ¿Ellos pasaban frío alguna vez? ¿De verdad tenían problemas económicos? Ella sí que mantenía el fuego de su hogar, y la despensa

BC066

llena con una pensión ridícula. Como una Hera moderna, como una Cibeles previsoras que vela por los suyos. Luego vinieron los anuncios y después la noticia del homenaje a la presidenta del banco Santander, aquella tan guapa que vestía tan bien, y fue entonces cuando Remedios descubrió que su vientre era una galaxia de emociones, oscuras, incontroladas: un magma de fuego.

A ella, nadie le había dicho palabras tan halagadoras. En ningún lugar estaba escrita su historia, desde ningún púlpito se habían pregonado sus cualidades, la bolsa no contabilizaba el fruto económico y social de sus cuidados. Ni los de ella, ni los de ninguna mujer que conociera.

Tal vez fue ese el motivo que le impulsó a colgar los pantalones y enfundarse la falda. Estuvo a punto de ponerse unos pantis discretos de color cacahuete que tenía en el fondo del armario pero se decidió por los de color bermellón. «Valentía» se dijo, y salió a la calle con la frente muy alta, las lágrimas apuntando sus ojos y la comida sin hacer.

Se sentó en un banco de la plaza y un impulso criminal la incitó a levantarse y morder a una señora que la miraba con insistencia pero optó por cerrar los ojos y dejarse

acariciar por el sol. Se fue calmando, y así permaneció, hasta que la pelota rozó su zapato y vio como el perro salía de estampida con ella en la boca para devolvérsela a su dueño. Una sonrisa involuntaria brotó de los labios de Remedios que el propietario del animal devolvió al tiempo que la saludaba descubriéndose. Parecía un cantante de county con aquel sombrero y los vaqueros raídos y ajustados. Tenía como ella, el pelo blanco y las mismas ganas de jugar. El perro se llamaba Chispa y su dueño Sebastián. Fue irremediable que aprendiera sus nombres, la última pelota fue a caer en su falda. Aquel día Remedios no llegó a tiempo de hacer la comida.

Títol → Un home amb una maleta

Autora → Pepa Juan Ariño

La figura emergeix del cantó d'un dels carrers abandonats i solitaris del barri mariner, el dia declina. Porta un abric, gris, gastat, en el passat podia passar per una peça elegant. Ulleres fosques de sol, un capell negre. A la mà esquerra, una maleta. La mà dreta al fons de la butxaca de l'abric. Camina amb determinació, s'esforça a aparentar una identitat masculina, no sap si ho aconsegueix, no ha tingut temps d'assajar una actitud. Pensa que potser no ha estat una bona ocurrència, vestida de dona hauria passat més desapercebuda, o potser no. No ho sap, massa tard per canviar la decisió. Té el cap enterbolit de tant pensar, una massa grisa, compacta, li pesa al crani. Ja no cavil·la res, només camina, la vista fixa en la llunyania de la vella estació del tramvia. Un taxi ha fet sonar el clàxon en sobrepassar-la. Impossible, les poques monedes que du no li arribarien. Té els diners justos per agafar el tren. El tramvia de fusta la durà a l'estació, un altre tram cobert. Està molt cansada. Potser el taxista ha endevinat que era una dona, els breus instants que l'ha mirat li ha pogut endevinar una mirada lasciva. Potser despertarà més sospites, un home efeminat, es posarà en perill si entropessa amb algun policia. Una vegada arribe al poble estarà salvada, pensa. Sent la sirena d'un vaixell, ha deixat el port enrere. Gira el cap per a fer-li una ullada. Pujar a un vaixell i fer un llarg viatge. Descansar. Anar-se'n ben

BC070

lluny a través del mar. Dormir. Arribarà al poble de nit tancada. Deixarà la maleta a l'estable, tapada amb la palla que encara queda de l'haca vella que s'emportaren. A poc a poc ha desaparegut la ferum d'orins dels animals. Després anirà a buscar el xiquet a casa de la seua amiga Rosa. Després, dormir. Demà ja hi pensarà. Hui només ha d'intentar arribar-hi, intacta. La mercaderia intacta també. Ah, fumaria una cigarreta, potser la relaxaria. Ara no. Potser en l'estació del tramvia, si no hi ha ningú. El tabac ros americà fa una aroma peculiar, inconfusible. A més té les dues mans ocupades, a una, la maleta, a l'altra... Ho faria, ben segur que ho faria, com hi ha món. Els xiquets la necessiten. La xiqueta amb el cap rapat a aquella mena d'hospici.

—La mare vindrà a buscar-te. Molt prompte vindré a buscar-te, t'ho promet.

La xiqueta silenciosa, amb eixos ulls foscos i grans. Agafada de la mà de la monja la mira.

Ella gira cua per no seguir aguantant la mirada. Sent com la xiqueta crida:

—Mamà!

Atura la glopada d'emoció que li ha pujat a la gola, des del pit, potser des de la panxa. Ara no pot plorar. Un home que camina al capvespre pels carrers del port amb una maleta i que plora. No ha de vessar cap llàgrima. Quan arribi a casa, quan es fiqui al llit.

Veu com s'ha encés una tènue bombeta al vestíbul de la parada del tramvia. Només una cinquantena de metres per a arribar-hi. Potser va ser l'última imatge que ell va veure, aquella bombeta groguenca penjada d'un fil, el banc de fusta, els rails del tramvia. No li tancaren els ulls. Fills de mala mare. Ella ho va voler fer, no va poder, impossible. Abans li haguera esgarrat les parpelles. Quan li'l donaren estava fred. Ple de sang enganxada, com una altra pell. Potser ara ella trepitja el mateix tros d'asfalt on ell va caure. Mira enrere i veu de lluny, la finestra del pis on ha estat. Potser varen ser ells qui cridaren la bòfia, per diners, potser a canvi de favors. Ha donat una identitat falsa, ells l'han reconegut. Una volta ella havia acompanyat l'home, l'havia esperat al carrer, ells la devien veure. Esperaven la seua visita. Han estat molt amables.

—Sega. Vol un licor?

—No, gràcies, tinc pressa.

—Ha d'esperar. Per si l'han seguit.

—Aigua, un got d'aigua.

–Sega, ara li la portaré. Pose's còmoda, trague's l'abric.

–No. No cal. Gràcies.

Beu l'aigua. Trau els bitllets arrugats de la butxaca interior de l'abric.

–Crec que és la quantitat que em demanaren per telèfon.

–Sí. Ja té la maleta preparada. L'acompanyem en el sentiment.

–Gràcies. Me'n puc anar ja?

Puja al vell tramvia. Un altre pas, queda menys per arribar a casa. Li ve a la boca una saliva dolça, podria vomitar. Té l'estómac buit. Aquest matí una tassa de malta, un tros de pa sec, res més. Quan haja pagat el bitllet del tren, mirarà si pot comprar una pasta a l'estació. Un home amb bigot, ben vestit, la mira des del fons del vagó. No l'havia vist en entrar amb el cap cot. Nota com la sang li llisca més acceleradament per les venes. La mà dreta segueix a la butxaca. Amb l'altra agafa fortament l'ansa de la maleta que ha hagut de deixar al corredor. La mà, rígida, blanca, sembla la d'un mort. La dolçor a la boca persisteix. L'home la mira. La mà suorosa, freda, en la butxaca.

L'últim tros del panet de crema se li va fonent a la boca, no el mastega. El cap recolzat a la finestra del tren. Fora tot és negre. Si poguera fumar-se una cigarreta. A penes uns kilòmetres la separen de casa. La xiqueta amb els

tirabuixons rapats, tota ella ulls. El xiquet, tan menut. Rosa li haurà donat aigua d'arròs. Ella té els pits unflats. Es va arrossegar davant el propietari del xicotet local on tenien el negoci. La va tirar al carrer el mateix dia que empresonaren l'home.

—Fora gentola de ma casa.

—Som bones persones, no en pot tindre cap queixa, sempre li hem pagat. L'han empresonat per ser de l'altre bàndol, ja està. Ens coneix, som del poble, som bona gent. Jo no tinc res a veure amb la política. Tinc una xiqueta, estic embarassada, hem de menjar. Els meus fills han de poder menjar. Li ho demane per favor, faça-ho pels xiquets. Done'm un temps per a refer-m'n, estic a punt de parir. Per favor, per favor.

—Aparta't de la porta si no vols prendre mal. Demà. O et denunciaré. Acabaràs com ell.

—Set garbes a duro! —l'herbasser, el borratxo del poble, canta mentrestant pel carrer la seua lletania. S'atura en veure l'escena, coneix la dona, de vegades ha entrat a comprar tabac.

—Qui vol herba per al bestiar? Set garbes a duro. Deixe la xica, és bona xica. Desgraciat, fill de mala mare! Deixe la xica. Fill d'una resacsà de putes!

L'amo del local li creua la cara amb el taco del billar, l'home

cau a terra, udola com una bèstia ferida. La dona deixa de plorar i comença a recollir les seues pertinences.

Es va malvendre el billar, les novel•les de canvi, el taulell, les cadires, el poc tabac que quedava. Després, la misèria. I uns mesos després, aquella nit.

–Ah! T’han deixat anar?

–No. He matat un guàrdia. Demà, cap al tard, aniré a València, al port, no vull que passeu necessitat. Prepara la maleta. El guàrdia portava aquests bitllets a la butxaca, en tindrem prou per a la primera remesa. Els altres els guardes per anar tirant. Et portaré el tabac i després me n’aniré. També li he furtat la pistola. M’amagaré a la muntanya, entre els horts, ja voré.

–Et trobaran, t’empresonaran, et poden matar. Aniré jo, demà. Demà aniré a València.

–No, és perillós. Una dona no ha de caminar per aquells carrers. Pots prendre mal. Si et passara alguna cosa, no m’ho perdonaria. Els xiquets et necessiten. No és una feina per a dones. Estigues tranquil•la. No em tornaran a trobar. I si em troben, tinc la pistola. No dubtaré. Aquesta vegada no em deixaré agafar. Em necessiteu. Vull vore els xiquets com dormen. Dormim, estic tan cansat. Vine, anem al llit. Vine, vine al llit amb mi.

I a l’endemà...

–Pere. Pere! La pistola, s’ha oblidat la pistola.

Començarà a vendre el tabac de contraban al taller de jerseis de Rosa, fins a poder estalviar.

Muntarà una botigueta de queviures, humil. A la rebotiga hi tindrà el tabac. Tirarà endavant.

Al vidre de la finestra del tren apareix reflectida la cara de l’home del bigot. S’engul un xiscle. Estreny entre les cames la grossa maleta, es gira a poc a poc, el mira. Ell també la mira. Ella porta l’abric posat. Ha arribat a la vella estació. Li costa abaixar la maleta, no recordava que pesara tant. Té els braços enrampats, les cames com adormides. L’oïda alerta. No sap si la segueix l’home amb vestit. La mà a la butxaca. Camina pel descampat que la durà al carrer empinat a peu de muntanya. Recollirà el xiquet, descansarà. Ja està salvada, prompte serà a casa. En uns dies, recollirà la xiqueta de l’asil. Les llàgrimes li ragen galtes avall, sanglota, accelera el pas, ara ja pot plorar. Una mica més i ja estarà. A penes cent metres per arribar al poble, per arribar a casa. Escolta un soroll. Algú l’està seguint. Queda paralitzada, els muscles rígids, el coll rígid, una estàtua immòbil al mig del descampat. Deixa la maleta a terra encara d’esquena. Es gira i trau la mà dreta de la butxaca de l’abric. L’herbasser li adreça una llastimosa mirada en caure a terra, els ulls vidriosos. Ella agafa la maleta i arrenca a córrer a través de la negror de la nit. L’aire fred li colpeja la cara. Els llavis plens de sal.

Títol → El somni d'Agnés

Autor → Rafael Roca Ricart

«Pensadora, de caràcter honrat a l'ensem que complaent, és estimada de quants la tracten, admirant-se en ella una verdadera natural filosofia». Així fou descrita, en 1879, Manuela Agnés Rausell i Soriano, una escriptora que hagué d'obrir-se camí enmig d'un món presidit per hòmens; una dona que desafià les lleis no escrites que, a la València del segle XIX, sostenien que el periodisme i les lletres no eren cosa de dames; i una lluitadora que es resistí a acceptar que el seu rol social s'havia de limitar a l'àmbit privat i familiar, i demostrà que podia i sabia redactar literatura: lírica, teatre i narrativa breu. I que volia fer-ho, també, en valencià, una llengua que, en els anys en què ella començà a escriure, estava proscriu dels àmbits culturals, ja que tan sols es considerava apta per a les relacions informals i per a fer riure.

Encara són poques les dades biogràfiques i bibliogràfiques que posseïm d'ella, una poeta a penes coneguda que mai ningú no ha estudiat. Amb tot, el treball de recerca realitzat durant els darrers temps ha començat a donar el seu fruit, i així ara sabem que nasqué el 21 de gener de 1839 al si d'una família benestant de la ciutat de València; que de xiqueta i per a evitar confondre-la amb sa mare, Manuela Soriano Villarroya, solien anomenar-la Agnés; i que fou, precisament, la seua progenitora qui, quan

comptava tres anys, l'ensenyà a llegir i escriure. En complir els deu ja parlava francès, que era l'idioma de cultura d'aleshores; i, posteriorment, cursà estudis a les Escoles Pies, on aprengué gramàtica i aritmètica, primer, i retòrica i poètica, després.

Especialment dotada per al treball intel·lectual, començà a compondre poesia quan tenia onze anys. Els preceptors en quedaren meravellats, tant de la capacitat d'aprenentatge com de la inspiració lírica que demostrava Agnès; i fou així que, un d'ells, Joan Floran i Cabanes, li dedicà un poema de lloança en què, entre d'altres coses, destacava les seues capacitats literàries: «Rumor sonoro de arpa armoniosa, / risa graciosa de una mujer; / bellos encantos, dulce esperanza, / poder que alcanza más que el poder. / Eso los versos son de tu lira, / cuando suspira tu corazón; / eso tus cantos cuando resuena, / de encantos llena, tu inspiración».

En arribar a l'edat juvenil, començà a col·laborar en múltiples diaris i revistes, on publicà articles periodístics i llegendes de temàtica reflexiva i filosòfica. Amb tot, la seua vertadera vocació, allò que la feia vibrar, des d'un punt de vista intel·lectual, era la literatura de tall romàntic. I fou així que, acabats de complir els vint anys,

redactà un parell d'obres dramàtiques que tenien per títol *Enemistad y amor* i *Los caprichos de la suerte*. De la primera, hui perduda, tan sols tenim constància del títol; però, de la segona, escrita en tres actes i en vers, sabem que fou acabada el 30 de març de 1863 i que es conserva inèdita.

Algun temps després, Agnès contragué matrimoni amb Joan Baptista Latorre, un pròcer de la burgesia valenciana local; i, com a conseqüència, abandonà la producció escrita. Però, al cap d'uns anys, quedà vídua, i fou aleshores que reprengué l'activitat cultural i literària que, ara sí, l'ocuparia fins als darrers dies de la seua vida. El principal reconeixement social li arribà durant els Jocs Florals de València de 1883, certamen en què obtingué dos premis secundaris: un de poesia, per una obra sobre la troballa de la Mare de Déu dels Àngels al Puig; i un altre de prosa, per una llegenda històrica titulada *Centelles i Solers o un amor entre dos odis*. Amb això es va convertir en una de les primeres dones a ser guardonada en el prestigiós concurs literari.

Posseïm una sola fotografia de Manuela Agnès. Pertany al dia en què fou proclamada, per part del poeta Constantí Llombart, com a reina dels Jocs Florals de València de 1886, quan tenia quaranta-set anys. En conseqüència, s'hi veu tota mudada, abillada amb un vestit clar i generosament enjoiada, tal com corresponia a una dama distingida del segle XIX. Crida l'atenció que, al pit, porte clavada una flor, una rosa natural de generoses

proporcions: el trofeu amb què el vencedor del torneig poètic volgué honorar-la. Tanmateix, la seua mirada és distant i un punt trista. Potser, en el fons, no s'acabava de sentir còmoda amb el paper decoratiu que, a una intel·lectual com ella, li havia sigut encomanat. O, tal vegada, es preguntava quantes dècades haurien de passar encara abans que una dona poguera guanyar el màxim guardó d'aquell certamen.

D'una altra banda, sabem també que la tria, per part del poeta triomfant, d'una vídua –amb totes les connotacions morals que a l'època comportava– com a reina de la festa, lloc habitualment reservat a dones jóvens i fadrines, generà una gran quantitat de xafarderies. Agnés, però, estava acostumada a trencar motles i sabé mantenir-se en el seu lloc. Sobretot quan les males llengües començaren a alimentar el rumor que Llombart, que tenia fama de bohemí, la festejava; i que rere el sobrenom de Nelina, «la més fina rosa, lo liri entre cards», una figura recurrent en la lírica d'aquell autor, s'amagava la personalitat de la nostra poeta (Manuela > Nela > Nelina). L'amor entre ella i Constantí, republicà federal d'origen humil, fou censurat pel molt conservador pare d'Agnés, Bertomeu Rausell Sancho, sota la custòdia del qual, tal com era preceptiu a l'època, en quedar vídua hagué de tornar a viure. I fou així que, si mai arribà a existir, la relació sentimental entre tots dos esdevingué impossible.

Manuela Agnés va morir, sense descendència, la matinada del 19 de juny de 1918, als setanta-nou anys d'edat.

La premsa no en donà notícia fins sis dies després, segurament perquè vivia retirada de la vida social i perquè els descendents que se'n varen fer càrrec, cosins i nebots, no anunciaren el traspàs de manera immediata. Entre les necrològiques que li dedicaren, els principals diaris valencians destacaren que «fue inspirada poetisa y feliz escritora» que «consiguió alcanzar un buen renombre en las letras valencianas, de las que era preferentemente cultivadora». I la qualificaren com a la «escritora del Renacimiento valenciano».

Les seues restes descansen, juntament amb les de la seua progenitora, a la secció tercera del Cementeri General de València. Entre d'altres coses, això significa que sa mare, que morí en 1895, no volgué ser soterrada amb el seu marit i pare d'Agnés, que havia faltat huit anys abans; i que la nostra poeta tampoc no desitjà ser enterrada amb el seu espòs, Joan Baptista Latorre. ¿Fins a quin punt ens trobem davant d'un cas de «dones fortes» del segle XIX que, en el moment del traspàs, no volen saber res dels hòmens amb els quals han conviscut durant una bona part de la seua biografia?

La nostra aproximació a la vida i l'obra de Manuela Agnès Rausell no ha fet sinó començar. Encara queda molt per conèixer, al voltant de la seua activitat pública i escripturística, hui oblidada. Sens dubte, el temps aconseguirà posar-la al seu lloc, i destacar-la com una de les veus poètiques valencianes més significatives del segle XIX. Com una dona que s'esforçà, de manera obstinada,

per tal d'aconseguir l'objectiu personal amb què somniava:
ser l'autora d'una producció periodística i literària que,
actualment, espera a ser rescatada i estudiada.

Títol → Ella ja ha guanyat

Autora → Anna Boluda Gisbert

Es mira en l'espill del rebedor abans d'eixir de casa. Agafa aire fins a omplir els pulmons i es fixa en el rostre. L'observa amb detall. No porta maquillatge. No n'ha portat mai, però vol estar segura de lluir la seua millor cara. La més forta, la que no traspua debilitats, la que l'ha portat fins ací. Mai s'hauria imaginat que es veuria en aquesta situació. A punt d'anar a la gala dels Premis de l'Audiovisual Valencià. Nominada. I, segons les quinielles, a les quals no vol fer massa cas, amb moltes possibilitats de guanyar. Com a millor direcció de fotografia. Tal qual.

Encara li costa d'empassar. Perquè no és una categoria qualsevol. Als Goya mai l'ha guanyat cap dona. Ni als Gaudí, encara que n'han nominat dos o tres al llarg dels anys. I als Oscars, en noranta anys que fa que donen aquest guardó, sempre se l'han endut senyors, excepte un any que el van donar compartit i una dona va rebre el premi, però a mitges només. Com ho degueren fer? Partirien l'estatueta de manera salomònica? Se la jugarien a sorts? Se la quedaria ell? Li la cedirien a ella? Uf, un Oscar. Això són paraules majors. Baixa dels núvols i torna a posar els peus a terra. I els ulls en l'espill.

Somriu satisfeta a la imatge que veu. Pantalons foscos, jaqueta còmoda, sabata plana. Des que li van comunicar

la nominació ha hagut d'empassar-se els comentaris de col·legues, família i amistats. Què et posaràs, li han dit una vegada i una altra, després de felicitar-la. O a voltes sense això. Mira que hi ha *photocall* i catifa vermella, i eixiràs en les galeries de fotos dels diaris digitals i has de quedar bé. Li han parlat més del seu aspecte que del treball pel qual l'han nominat. Tant li ho van dir que hi va arribar a dubtar. Fins i tot va trobar ànims per anar a un parell de botigues i emprovar-se algun modelet. Però es sentia com si l'hagueren disfressat i finalment va optar per ser ella. Sense més. Como sempre ha fet.

Mentre baixa en l'ascensor recorda els primers dies de classe en aquell institut de formació professional on les xiques encara es podien comptar amb els dits d'una mà. I els intents del professorat perquè triara l'especialitat de muntatge, com les altres. Mira que la càmera pesa molt, li deien. Va començar a nadar tots els matins i va enfortir els muscles per a portar el que fera falta. En aquell moment les càmeres de vídeo pesaven una quinzena de quilos, a més del trípode i la bossa, i els cables i els micros. Mira que en actes al carrer a voltes s'ha de córrer, i gravar desfilades i manifestacions requereix de gran resistència. Va enfortir les cames i no li han fallat en cap cas. Mira que seràs l'única dona entre homes que porten en això ja molts anys.

Es va centrar a fer la seua faena i obtindre bons resultats. Les comparacions no li han agradat mai.

Agafa un taxi per arribar més relaxada. Cauen quatre gotes i l'autobús pot ser caòtic. Quantes voltes va gravar imatges de pluja, quan treballava a la tele! I festes locals, i entrevistes, i rodes de premsa avorridíssimes, i accidents, i platges plenes i cues a la porta de l'oficina de l'atur. Li agradava la seua faena. El primer dia, encara en pràctiques, va haver de pujar al Micalet, per a gravar no-sé-què de les campanes i unes vistes de la plaça de la Mare de Déu. 207 escalons amb la càmera al muscle i un mal d'ovaris dels de quedar-se a casa amb manta i sofà. Però ho va fer. Va prémer les dents i va pujar sense ni tan sols descansar a mitjan camí. I les imatges van eixir bé. Després va saber que la pujada al Micalet era la novatada habitual entre els companys de professió. La prova per a veure si tardava molt a remugar. I la va passar, sense dir ni ai.

És la tercera volta que el semàfor es posa en verd i encara no es mouen. Una arruixada de no res i la doble fila permanent d'aquest carrer fan una combinació fatal. Sort que n'ha eixit amb temps. Temps era el que comprava amb aquella faena a la tele. Li permetia estalviar per fer el que li agradava de veritat: viatjar i fer documentals. Aprofitava les vacances, i fins i tot alguna excedència, per agafar la motxilla i anar a buscar les històries que no explicava ningú. Les de les dones d'arreu del món, sovint silenciades, quasi sempre ignorades. En col·laboració amb diverses ONG, o amb periodistes que també invertien el seu temps

en aquell objectiu comú. I així va conèixer les Madres de la Plaza de Mayo a Argentina, i les dones indígenes liderades per Rigoberta Menchú i les que lluitaven i resistien a Chiapas sense necessitat de nom i cognom. Sempre amb la càmera a punt. Sempre apuntant per mostrar el món des dels seus ulls. Va entrar en orfenats plens de xiquetes a la Xina i en una cerimònia d'ablació femenina a Egipte, on encara no sap com la van deixar gravar. Imatges crues, sense filtres, les coses com són.

Per fi arriben a la vora del riu i el trànsit va ara més fluid. Com més s'apropen, més nervis li entren. Amb aquells documentals, a poc a poc es va anar fent un nom. Participava en festivals minoritaris. Els de drets humans, els que se centren en aquesta meitat de la població, els que només desperten l'interés d'un públic ja convençut abans d'anar-hi. Però alguns dels seus treballs van ser premiats i van arribar una miqueta més lluny. I es van emetre per la tele, quasi sempre a deshora, gairebé de matinada, però amb la possibilitat d'arribar a molta gent. I les col·laboracions altruistes es van tornar encàrrecs pagats, i cada volta es va especialitzar més, i de simple càmera va passar a concebre projectes més grans.

I va descobrir, també, que per a mostrar històries com les que a ella li agraden a voltes no cal anar-se'n tan lluny. Que al seu voltant també hi havia dones que han guardat això que ara es diu memòria històrica i a les quals mai havia escoltat pràcticament ningú. I que hi ha dones lluitadores en faenes mal pagades, com les cambreres d'hotel i les

aparadores del calcer. I que hi ha vídues que passen fred o passen fam, perquè calefacció i mercat no caben en el seu compte del banc. I esportistes que toquen el cel però no poden pagar un lloguer. I mares que perden faenes només per ser-ho, i no mares que són qüestionades per no ser-ho. I dones amb tantes coses per denunciar però que no ho fan perquè saben que, d'entrada, ningú no les creurà.

La taxista l'avisava que estan a punt d'arribar, com ella li havia demanat. No em deixes a la porta, millor en la vorera d'enfront, per favor. Des d'allà es pren un minut per a mirar les escales del Palau de les Arts. Ja van arribant actors, actrius, guionistes i altres professionals del sector. No ho pot evitar: localitza l'enquadre perfecte per gravar aquell desplegament de *glamour* amb un toc casolà. Seria fantàstic complementar aquell tir amb una segona càmera des de la balconada de dalt. Es treu el pensament del cap: hui, això, no toca. Comença a creuar cap a aquelles escales blanques amb pas decidit i gaudeix del moment.

Perquè sap que, passe el que passe, ella ja ha guanyat.

Título → Desde el cenit

Autora → Susi Bonilla Hernández

Mi madre supo cuando decidí abandonar Alemania que nunca iba a llegar a ser la mujer que ella pretendía. No me cansaba de repetirle que podría estar observando el firmamento toda una eternidad. Ella creía que solo se trataba de una frase hecha, y yo también lo pensaba entonces. Hace más de doscientos años.

Nunca fui muy agraciada. Mi madre afirmaba que jamás conseguiría marido, así es que solo se interesó en que aprendiese tareas del hogar para, llegado el momento, convertirme en cuidadora de ella y de mi padre. Él, a escondidas, me daba clases de música y me mostraba el cielo junto a mi hermano William. Domó mi voz aflautada hasta convertirla en soprano y despertó en mí la fascinación por el cosmos.

Por aquel tiempo, nada hacía presagiar a mis padres que su frágil Caroline, maldita por la fealdad y por un maltrecho desarrollo debido al tifus, iba a rebelarse contra ese futuro impuesto, a cambiar escoba por telescopio y poner rumbo a Inglaterra como ayudante de su hermano hasta convertirse en la primera astrónoma de la historia.

Y aquí sigo, no he perdido un ápice de interés por la observación del universo. Continúo haciéndolo, aunque

BC090

ahora miro hacia abajo. He descubierto que los destellos que recorren la tierra son extraordinarios y que el azul del mar, aunque no me resulta tan intrigante como el del cielo, también consigue atraparme. En estos dos siglos he curioseado todos los continentes y contemplado estrellas terráneas en cada país. En los últimos meses mis anteojos intangibles apuntan hacia España. Recuerdo cuando avisté Madrid. Allí descubrí a Margarita con la mayor excentricidad orbital que he visto jamás: Asturias, Madrid, Nueva York y vuelta a Madrid. En una época en la que las mujeres tenían que pedir permiso a sus maridos para viajar fuera de España, ella no dudó en abandonar su pueblo natal para estudiar Química a la capital e irse a investigar a Nueva York. Tuvo suerte al encontrar a Severo. Eran pocos los hombres que confiaban en el talento de una mujer y reconocían sus logros y abundaban los que se los atribuían. Eso era habitual. No puedo evitar que las lágrimas me asalten cuando recuerdo el día que mi estrella asturiana consiguió multiplicar el ADN, como el milagro de los panes y los peces.

Y ahí sigue... Sin ser *la mujer de*, con sus setenta y siete años, bata blanca y laboratorio repleto de descubrimientos aún por desvelar.

Durante las últimas semanas registro los movimientos y la luz de los cuerpos terrestres que centellean en Valencia. Mientras mi hermano sigue apático ante el fulgor que emiten los astros terrenales, yo no me canso de observarlo.

Se aproxima Pilar. Pinta de colores un mundo que sin ella se habría extinguido. La recuerdo de niña y luego en la fábrica de pinturas de su padre. Apuntaba maneras. Me recuerda mucho a mí. Yo con los ojos anclados al telescopio de mi hermano cada vez que se iba de viaje y ella con los suyos pegados al microscopio hasta que consiguió formular esa pintura insecticida que ha salvado miles de vidas en Latinoamérica.

Me deslumbra Ana. Combate día a día contra un destructor asteroide cuyo impacto es invisible, pero cuyos efectos son devastadores si consigue invadir los pechos humanos.

Relampaguean mis últimos descubrimientos... Begoña persigue sin tregua una proteína que consiga fulminar el condenado alzhéimer, Ángeles acorrala unas crueles bacterias farsantes que se esconden tras una bondadosa apariencia, y Reyes se afana en descifrar los entresijos de los genes...

Will no puede perderse esto. Descubrimos juntos miles de estrellas dobles y les pusimos nombre. Ahora estamos sobre cientos de ellas, cada siglo aumentan sin cesar y son fáciles de vislumbrar. Su brillo es cegador y no

necesitamos ponerles nombre porque ya lo tienen. Y esto no ocurre solo en España, el fenómeno se repite en cada rincón del mundo.

—¡Fíjate hermano! ¿Las ves? Son tan rápidas como las fugaces pero, a diferencia de ellas, su estela no se difumina en la oscuridad...se vuelve cada vez más intensa. ¿Qué nombre les pondrías?

»¿No dices nada William? Ya sé que lo tuyo era observar el firmamento pero los destellos que recorren la tierra son extraordinarios... ¡Vamos Willi!

Caroline zarandea a William y le obliga a mirar hacia abajo. Los ojos del astrónomo se humedecen como el día en el que descubrió Urano.

—Dios mío Carol. No son cometas, desprenden luminosidad como nebulosas pero su materia no es difusa, son muy numerosas y por su brillo parecen estrellas pero no forman una figura determinada como una constelación... No puedo creerlo, vas a construir un nuevo catálogo de estrellas.

—Afirmativo, Sir William. Y ya sé cómo denominarlo: *Fémína*, un catálogo de estrellas tenaces.

Títol → Autobiografia

Autora → Roser Penalva Martínez

Sempre havies sabut que aquell camí t'estava vedat. O, millor dit, en cap moment havies considerat com a real l'opció de recórrer-lo. No se t'havia passat mai pel cap que estigueres capacitada per a fer-ho, perquè pareixia impossible que fores tu si cap altra t'havia precedit abans. Mai vas saber ben bé quan vas decidir apartar-te de la senda que et marcava tot el teu voltant, potser perquè és difícil saber quan això que no era més que una afició es va transformar en allò a què volies dedicar tota la teua vida.

En realitat, no havies pensat que això que feies no fóra adequat fins que t'ho van deixar caure una vesprada, després de dinar. Compondre de tant en tant està bé, et van dir, però potser deuries començar a buscar interessos més apropiats. Més... femenins. No estàs ja en edat de casar?, hi van afegir. Això et va molestar, i et vas tancar a la teua habitació amb l'única companyia de les teues composicions. Les vas traure del calaix, més fulles de les que podies comptar, i vas repassar poc a poc com havies anat evolucionant. Des d'aquells primers jocs, quasi improvisacions, que feies al piano, fins a la simfonia que feia pocs dies havies acabat. Vas observar ritmes, harmonies i anotacions escrites per la teua pròpia mà i com, amb els anys, havies explorat totes aquelles

sonoritats i instruments que per ser tu mateixa t'havien estat prohibits. Al cap i a la fi, qualsevol instrument llevat del piano i la veu no era adequat per a tu.

T'omplia de ràbia, ara que ho pensaves. T'agradava el piano, i tant: era un mitjà meravellós per a expressar-te. Però no t'havien deixat triar-lo. L'havies après a tocar perquè era el que et corresponia, i no s'esperava res més de tu. No es volia res més de tu. Havien tractat d'enfonsar el teu vaixell quan tot just acabava de salpar.

En aquell moment, amb els ulls fixos en un retall de diari que no havies tingut el cor de llançar, vas decidir que nadaries.

No et quedava molt de temps. Amb dues setmanes fins que acabara el termini i molts detalls per corregir encara, hauries d'afanyar-te si volies presentar-te a aquell concurs. Quan va estar tot enllestit, vas signar el teu treball. Havies triat el nom d'un avantpassat, un nom que ningú ja no recordava i que no relacionarien amb tu. El teu cognom era comú; no et preocupava que la teua família poguera descobrir-te i així, d'alguna manera, tu encara podies sentir que el nom que hi apareixia era el teu. Quan et van casar aquell mateix cognom et va permetre, tot i

que de manera secreta, deixar de ser la senyora de i tornar a ser tu mateixa.

Perquè és clar que no vas deixar d'escriure. Després d'aquell segon premi, després d'haver sentit la teua primera simfonia en la millor sala de concerts del país, com no havies de fer-ho? Ni fills, ni marit ni casa per cuidar van impedir que abandonares la teua passió, a la qual et dedicaves quan sabies que ningú podia sentir-te al piano, buscant melodies i acords.

Has seguit un llarg camí. Has millorat, i has guanyat premis que no has anat a replegar perquè ningú podia saber que el geni a qui tant lloaven no era ell, sinó ella. Has trencat la maledicció de les nou simfonies, perquè la teua dècima s'estrena demà.

Aquell camí t'estava vedat, però tu vas botar per damunt de la tanca sense que ningú no ho sabera.

Agafa paper i ploma. Escriu al director de l'orquestra i anuncia-li que demà estaràs entre el públic. Signa amb eixe nom que no és el teu i que t'ha acompanyat durant tants anys. Serà l'última vegada que l'utilitzes.

Demà, tot el món sabrà qui ets.